

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalouden koulutusohjelma
Oikeustradenomi

Jekaterina Ivonen

RIKOSOIKEUDENKÄYNTI VENÄJÄLLÄ

Opinnäytetyö 2011

TIIVISTELMÄ

Ivonen Jekaterina

Rikosoikeudenkäynti Venäjällä, 49 sivua

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketalous Lappeenranta

Oikeustradenomi

Opinnäytetyö 2011

Ohjaaja: Lehtori Raili Toikka

Opinnäytetyön aiheena on rikosasioiden oikeudenkäynti Venäjällä. Monet suomalaiset käyvät liikematkalla, kulttuurimatkalla, työmatkalla tai muista syistä Venäjällä. Suomalaisten turistien määrä on kasvanut, ja yhä enemmän ihmisiä käy rajan toisella puolella. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten rikosasioiden oikeudenkäynti etenee Venäjällä. Tavoitteena oli myös tuottaa tietoa Venäjällä kävijöille ja samalla antaa heille turvallisuuden tunnetta.

Moni suomalainen tuntee, ettei Venäjällä ole riittävää oikeusturvaa. Tämä ilmenee kritiikissä Venäjän byrokratiaa, korruptoituneisuutta ja lainsäädännön alituista muuttumista kohtaan. Työn tavoitteena oli lisätä Venäjällä kävijöille tietoa omasta oikeusturvastaan ja laillisista oikeuksistaan, jos he syyllistyvät rikokseen tai joutuvat rikoksen uhriksi Venäjällä.

Tutkimus on suoritettu selvittämällä Venäjän Federaation rikosprosessikoodeksia (UPK), muita aihetta käsitteleviä teoksia ja Internet-julkaisuja sekä haastatteleamalla venäläistä juristia Dmitry Podulovia. Venäjän Federaation rikosprosessikoodeksista käydään läpi sen hyviä ja huonoja puolia.

Työn alussa annetaan yleiskuva siitä, mikä on rikos ja kuka voi syyllistyä rikokseen Venäjällä. Venäjän rikosoikeudenkäynti koostuu eri vaiheista. Tarkoituksena on antaa yleiskuva rikosoikeudenkäynnin jokaisesta vaiheesta sekä tutkia, mitä ongelmia näissä vaiheissa esiintyy.

Asiasanat: rikos, rikosprosessi, Venäjän federaation rikosprosessikoodeksi, tuomioistuimet.

ABSTRACT

Jekaterina Ivonen

Criminal process in Russia, 49 pages

Saimaa University of Applied Sciences, Lappeenranta

Business Administration

Bachelor`s Thesis 2011

Instructor: Lecturer Raili Toikka

The subject of the present study is the court procedure of criminal cases in the Russian courts of law. Finns visit Russia in increasing numbers on tourist, cultural, business and other trips. The purpose of the present study is to explain how criminal cases are conducted in the Russian courts of law, and to produce general knowledge and sense of security in this field for people who visit Russia.

Many Finns feel that protection of law is inadequate in Russia. This feeling manifests itself in critique on bureaucracy, corruption and constant changes in legislature in Russia. The purpose of the present study is to inform people who visit Russia about how to secure their legal defence and rights in case they fall the victim of a crime in Russia or commit a crime themselves.

The present study has been done by researching the criminal procedure code of the Russian Federation (UPK) and other printed and Internet sources related to this subject, and by interviewing Russian lawyer Dmitry Podulov. In researching the aforementioned code, I tried to define its positive and negative aspects.

The first part of the present study gives a general definition of crime and offender in Russia. The criminal procedure in Russia consists of several stages. The purpose of the present study is to give a general view of each stage in this procedure, and to research the problems related to each stage.

Key words: crime, criminal proceedings, criminal procedure codex of Russian Federation, courts of law

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
1.1 Aiheen esittely	6
1.2 Työn tavoitteet ja rajoitukset.....	7
1.3 Tutkimusongelmat	7
1.4 Tutkimusmenetelmät.....	7
2 VENÄJÄN TUOMIOISTUIMET.....	8
2.1 Perustuslakituomioistuin	8
2.2 Yleiset tuomioistuimet	9
2.2.1 Sovintotuomarit	9
2.2.2 Piiri- ja kaupunkioikeudet	9
2.2.3 Liittovaltiosubjektien oikeudet	10
2.2.4 Venäjän federaation korkein oikeus	10
2.3 Arbitraatiotuomioistuimet.....	10
3 RIKOSASIAN VALMISTELU TUOMIOISTUIMESSA.....	12
4 ESIVALMISTELUISTUNTO.....	15
5 PÄÄKÄSITTELY	20
5.1 Valmisteluvaihe.....	20
5.1.1 Istunnon avaaminen.	22
5.1.2 Läsnäolijoiden toteaminen	23
5.1.3 Tulkin oikeudet ja vastuut.....	23
5.1.4 Todistajien poistaminen istuntosalista	24
5.1.5 Vastaajan henkilötietojen toteaminen	25
5.1.6 Tuomarikokoonpano.....	25
5.1.7 Syytetyn oikeudet	26
5.1.8 Asianomistajan oikeudet.....	28
5.2 Tutkintavaihe	29
5.2.1 Todisteiden tutkimisen järjestys.....	32
5.2.2 Syytettyyn kuulustelu.....	32
5.2.3 Asianomistajan kuulustelu	33
5.2.4 Todistajien kuulustelu	34
5.2.5 Todistajien ja asianomistajien esitutkintakertomuksen lukeminen	34
5.2.6 Alaikäisten kuulustelu	35
5.2.7 Katselmus.....	36
5.3 Loppukeskustelut.....	37
5.4 Vastaajan viimeinen sana	40

5.5 Pääkäsittelyn uusinta	40
6 TUOMIO	41
6.1 Tuomion käsite.....	41
6.2 Tuomion ominaisuudet.....	42
6.3 Tuomion muotoja	43
6.4 Langettava tuomio	43
6.5 Ratkaisu.....	43
6.6 Tuomion julistaminen	46
7 PÄÄTELMÄT.....	48
LÄHTEET	49
KÄYTETYT LAIT.....	50

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen esittely

Venäjällä on rikosoikeudenkäynti toteutettu 1.6.2002 alkaen Venäjän Federaation rikosprosessikoodeksin normien mukaisesti (myöhemmin UPK). Näistä normeista ei voida poiketa, joten ne ovat pakollisia tuomioistuimille, syyttäjäviranomaisille ja muille rikosoikeudenkäynnin asianosaisille.

Vakiintuneet periaatteet ja normit ovat peräisin kansainvälisestä oikeudesta, ja Venäjän Federaation kansainväliset sopimukset muodostavat keskeisen osan Venäjän rikosprosessilakia. Jos Venäjän Federaation kansainväliset sopimukset ovat ristiriidassa Venäjän UPK:n kanssa, niin sovelletaan kansainvälisiä sopimuksia. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 30.)

Rikoksissa, joissa tekijänä on ulkomaalainen tai henkilö ilman kansalaisuutta ja jotka tapahtuvat Venäjän Federaation alueella, rikosoikeudenkäynti suoritetaan rikosprosessikoodeksin UPK-normien mukaisesti.

Venäjän Federaation uuden rikosprosessilain soveltaminen on paljastanut sekä etuja että selviä puutteita. Rikoslainsäädännön muutokset, jotka syntyivät Venäjän Federaation tuomioistuinjärjestyksen uudistuksen tuloksena, aiheuttavat tuomioistuimille paljon ongelmia.

Aiheen valintaan vaikutti oma työkokemukseni Lappeenrannan käräjäoikeudessa, jossa pääsin tutustumaan rikosoikeudenkäyntiin. Sain seurata, miten käräjäoikeudessa menetellään, kun vastaajana on Venäjällä asuva henkilö, ja miten taataan hänen oikeusturvansa. Tästä syntyi kysymys: Millainen on suomalaisten oikeusturva Venäjällä? Näkevätkö myös venäläiset viranomaiset vaivaa järjestääkseen tulkkauksen vastaajalle ja määrätäänkö hänelle puolustaja? Tämän takia päätin selvittää asian.

1.2 Työn tavoitteet ja rajoitukset

Opinnäytetyö on rajattu koskemaan rikosasioiden oikeudenkäyntiä Venäjän tuomioistuimissa. Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia ja selvittää Venäjän Federaation rikosoikeudenkäyntiä UPK:n avulla. Tarkoitukseni on selvittää, miten rikosasioiden oikeudenkäynti etenee Venäjällä, jotta voisin antaa yleiskuvan jokaisesta käsittelyvaiheesta. Tarkoituksena on myös selvittää UPK:n myönteiset ja kielteiset puolet.

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia, miten viranomaisten kuuluu toimia rikosoikeudenkäynnin kussakin vaiheessa ja selvittää, mitä oikeuksia on rikosprosessin asianosaisilla.

Opinnäytetyöstä hyötyvät ne, jotka joutuvat osallistumaan Venäjällä rikosoikeudenkäyntiin vastaajana, asianomistajana tai todistajana.

1.3 Tutkimusongelmat

Minkälainen on asianosaisten oikeusturva rikosoikeudenkäynnissä Venäjällä?

Tukeeko Venäjän rikosprosessikoodeksi oikeusturvaa?

Miten rikosoikeudenkäynnin prosessi toteutuu?

1.4 Tutkimusmenetelmät

Tämä opinnäytetyö on kvalitatiivinen tutkimus.

Opinnäytetyön teoriaosassa käsitellään Venäjän prosessilainsäädäntöä.

2 VENÄJÄN TUOMIOISTUIN

Venäjän tuomioistuimet jaetaan Federaatiotason tuomioistuimiin ja liittovaltiotason tuomioistuimiin. Liittovaltiosubjekteilla on Venäjän lain lisäksi oma perustuslaki. (Koistinen 2007, 24.)

Federaatiotason tuomioistuinjärjestelmä koostuu erillisestä tuomioistuinkokoonaisuudesta:

- 1) perustuslakituomioistuin
- 2) yleiset tuomioistuimet
- 3) arbitraatiotuomioistuimet (Koistinen 2007, 24.)

Yllä mainitut tuomioistuimet ovat federatiiviset tuomioistuimet, jotka toimivat liittovaltiosubjekteissa, mutta näiden lisäksi voi olla myös liittovaltioiden oma perustuslakituomioistuin ja sovintotuomarit.

2.1 Perustuslakituomioistuimet

Perustuslakituomioistuin ratkaisee perustuslakiin liittyviä kysymyksiä, sen toimivalta koskee oikeudellisia kysymyksiä. Siinä ratkaistaan:

- lakien ja lakia alemman tason säädösten perustuslainmukaisuuteen liittyviä asioita,
- valtion toimielinten välisiä toimivaltariitoja
- kansalaisten perusoikeusrikkomuksiin liittyviä valituksia
- perustuslain tulkintaan liittyviä kysymyksiä
- presidentin rikossyytteeseen liittyviä kysymyksiä (Koistinen 2007, 25.)

2.2 Yleiset tuomioistuimet

Yleisissä tuomioistuimissa ratkaistaan rikos-, riita- sekä hallintoasioita jotka koostuvat neljästä tasosta:

- 1) sovintotuomarit
- 2) piiri- ja kaupunkioikeudet
- 3) liittovaltiosubjektien oikeudet
- 4) Venäjän Federaation korkein oikeus. (Koistinen 2007, 26.)

2.2.1 Sovintotuomarit

Sovintotuomarit ratkaisevat rikosasiat, joista säädetään enintään kolme vuotta vankeutta. Sovintotuomarit käsittelevät lainvalvontaviranomaisten juttujen lisäksi yksityissyitteet, joita ovat lievä pahoinpitely, kivun aiheuttaminen, toisen ihmisen arvon loukkaaminen ja valheellisten tietojen levittämiset, kunnian loukkaaminen. Sovintotuomarit käsittelevät myös avioeroja, omaisuudenjakoa ja perheoikeusriitoja. (Koistinen 2007, 26)

2.2.2 Piiri- ja kaupunkioikeudet

Piiri- ja kaupunkioikeudet vastaavat Suomen käräjäoikeuksia, jotka käsittelevät rikos-, riita- ja hallintoasioita, joissa ratkaistaan asioita ensimmäisenä oikeusasteena ja jotka ovat sovintotuomareista seuraava oikeusinstanssi. Piiri- ja kaupunkioikeudet ratkaisevat sovintotuomarien tuomioiden valituksia. Edellytyksenä on, ettei päätökset ole saaneet lainvoimaa, joissa valitusaika on 10 vuorokautta. (Koistinen 2007, 27)

2.2.3 Liittovaltiosubjektien oikeudet

Liittovaltiosubjektien oikeudet vastaavat Suomen hovioikeuksia, niitä on yksi jokaisessa liittovaltiosubjektissa. Niissä käsitellään piiri- ja kaupunkioikeuksien päätöksien valituksia. Ne voivat myös toimia ensimmäisen asteen tuomioistuimina erityisen törkeissä rikosasioissa, joita ovat murha, ihmisryöstö, kuolemaan, HIV-tartuntaan tai vakavaan ruumiinvammaan johtanut raiskaus; raiskaus, jonka uhrin tekijä on tiennyt alle 14-vuotiaaksi, terrorismiin liittyvät rikokset, valtiopetokset ja korkeimpien virkamiesten lahjusrikokset. Jos asia ratkaistaan liittovaltiosubjektin tuomioistuimessa ensimmäisenä oikeusasteena, syytetyllä on oikeus hakea valamieskäsittelyä. Liittovaltiosubjektien oikeudet käsittelevät päätöksiä, jotka ovat saaneet lainvoiman. Sovintotuomarien ja kaupunkioikeuksien päätökset saavat lainvoiman 10 vuorokauden kuluessa tuomioin julistamisesta. (Koistinen 2007, 27–29)

2.2.4 Venäjän federaation korkein oikeus

Venäjällä ylintä toimivaltaa siviili-, rikos- ja hallintoasioissa käyttää Venäjän federaation korkein oikeus, joka valvoo yleisten tuomioistuinten toimintaa ja sotilas- ja erikoisturmioistuinten toimintaa toisen asteen tuomioistuimena, valvontatuomioistuimena ja jutuissa, joissa tulee esille uusia seikkoja sekä myös tietyissä asioissa ensimmäisen asteen tuomioistuimena. Korkein oikeus antaa selvennyksiä oikeuskäytännön kysymyksissä. (Koistinen 2007, 29)

2.3 Arbitraatiotuomioistuimet

Arbitraatiotuomioistuimissa ratkaistaan yritysten välisiä omaisuus- ja kauppariitoja, ja ne käsittelevät yrittäjien kanteita valtion toimielinten tekemiin päätöksiin. Arbitraatio-oikeudet käsittelevät asioita, joissa osapuolina ovat yritykset, yksityisyrittäjät, Venäjän federaatio, liittovaltiosubjektit, kuntaorganisaatiot, valtion toimielimet, paikallisen itsehallinnon toimielimet, virkamiehet, ilman juridisen

henkilön statusta toimivat yhteisöt sekä ilman yksityisyrittäjän statusta toimivat kansalaiset. (Koistinen 2007, 29)

Arbitraatio-oikeudet käsittelevät myös sellaisia yritystoimintaan liittyviä asioita, joissa osapuolena on ulkomaalainen organisaatio (Koistinen 2007, 29).

Arbitraatio-oikeuden tuomiovaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. Yksityisoikeudellisissa suhteissa syntyvät taloudelliset riidat ja asiat, jotka liittyvät yritystoimintaan, jota yrittäjät tai yksityisyrittäjät harjoittavat. Näiden käsittely edellyttää kanteen nostamista arbitraatiotuomioistuimessa. (Koistinen 2007, 29 – 31.)

2. Julkishallinnollisissa suhteissa syntyvät oikeudelliset konfliktit:

- a. yritystoimintaa koskevien säännösten lainmukaisuuden arviointi
- b. yritystoimintaa koskevien viranomaispäätösten lainmukaisuuden arviointi
- c. hallinnollisten lainrikkomusten käsittely (tarkka luettelo koodeksissa)
- d. yritystoimintaan liittyvien pakollisten maksujen ja sanktioiden perintä. (Koistinen 2007, 29 – 31.)

3. Muut asiat

- a. juridisten tosiasioiden vahvistaminen (kiinteistöomistukset)
- b. konkurssimenettely
- c. välimestuomioistuinten ratkaisuja koskevat riidat
- d. välimestuomioiden toimeenpanomääräyksiä koskevat riidat,
- e. ulkomaisten tuomioistuinten ja välimestuomioistuinten yritystoimintaan liittyvien tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano kansainvälisten sopimusten edellyttämällä tavalla. (Koistinen 2007, 29-31)

Arbitraatiotuomioistuimet käsittelevät juttuja, joissa osapuolina ovat yritykset, yrittäjät, Venäjän federaatio, liittovaltiosubjektit, kuntaorganisaatiot, valtion toimielimet, paikallisen itsehallinnon toimielimet, virkamiehet (Koistinen 2007, 31).

3 RIKOASIAN VALMISTELU TUOMIOISTUIMESSA

Venäjällä rikosoikeudenkäynti koostuu rikosasian valmistelusta, esivalmisteluis-tunnosta, valmisteluvaiheesta, tutkintavaiheesta sekä syyttäjän ja puolustuksen puheenvuoroista, vastaajan loppupuheenvuorosta, tuomion antamisesta ja julis-tamisesta. (UPK 36–39 osa.)

Rikosoikeudenkäynnin kussakin vaiheessa tarkistetaan, ettei edellisessä vai-heessa ole tehty virheitä. Valmisteluvaihe on eräänlainen suodatin oikeuden-käynnin ja sitä edeltäneen vaiheen välillä. Sen päätavoitteena on sulkea pääsy tuomioistuimeen sellaisilta jutuilta, joissa tutkintaviranomaiset ja syyttäjä ovat toimineet lainvastaisesti tai puutteellisesti. (Rezepov & Šitova 2009, 15.)

Valmisteluvaiheessa tuomari kontrolloi, että esitutkintavaiheessa on toimittu lainmukaisesti, sekä varmistaa, ettei vastaajan oikeuksia rajoiteta. (Rezepov & Šitova 2009, 15.)

Suurimpana ongelmana tässä vaiheessa on siis tutkia esteitä, jotka haittaavat asian käsittelyä tässä tietyssä tuomioistuimessa.

Kussakin rikosasiassa tuomarin tulee yksinään ratkaista seuraavat kysymykset: (UPK 227 art.)

- 1) Onko oikeus toimivaltainen tässä jutussa?
- 2) Onko haaste annettu tiedoksi UPK:n mukaisesti?
- 3) Onko edellytyksiä muuttaa vaadittua täytäntöönpanoa?
- 4) Onko asiassa muutoksenhakuoikeutta ja valitusoikeutta?
- 5) Onko suoritettu toimenpiteitä, jotka varmistavat rikoksen aiheuttamien kulujen korvaukset?
- 6) Onko olemassa perusteita järjestää alustava kuuleminen esivalmisteluis-tunnossa, kuten UPK 229 artikla 2 momentti määrää?

Nämä kysymykset ratkaistaan laissa luetellussa järjestyksessä, minkä jälkeen tuomari tekee jonkin seuraavista päätöksistä:

- 1) Rikosjutun lähettäminen toimivaltaiseen tuomioistuimeen.
- 2) Esivalmisteluistunnon järjestäminen.
- 3) Pääkäsittelyn järjestäminen ilman esivalmisteluistuntoa.

Tästä luettelosta poikkeaminen on lainvastaista, joten tuomioistuin ei voi päättää toisin. (UPK 227 art. 1 momentti.)

Asianomistajan tai hänen edustajansa tai syyttäjän pyynnöstä tuomari voi määrätä toimenpiteitä, jotka varmistavat rikoksen aiheuttamien kulujen korvaamisen tai omaisuuden ulosmittauksen. Täytäntöönpanosta huolehtivat haastemiehet. (UPK 230 art.)

Valmisteluvaiheessa tuomarit voivat havaita, että kyseisessä jutussa toimivaltainen on toinen tuomioistuin UPK 32 artiklan määräyksen mukaan. Silloin rikosjuttu lähetetään siihen tuomioistuimeen, joka on alueellisesti toimivaltainen kyseisessä jutussa. Tuomioistuin laatii tästä perustellun päätöksen. Tai päätehtään, kuuluuko kyseinen asia tuomioistuimen toimialaan. Silloin asiat jaetaan laatunsa perusteella eri tuomioistuihin. (UPK 227 art. ja 31 art.)

Niissäkin tapauksissa, joissa rikosasia siirretään toiselle toimivaltaiselle tuomioistuimelle, ensimmäinen tuomioistuin voi päättää rikoksen vaatiman korvauksen maksamisesta ja omaisuuden takavarikoinnista (UPK 228 art. 5 momentti).

Jos ei ole perusteita antaa päätöstä, kuten on määrätty UPK 227 artiklassa 1 ja 2 momentissa, tuomari määrää pääkäsittelyn päivämäärän ilman alustavaa kuulemistä. UPK 227 artiklan 2 momentin lisäksi tuomari päättää seuraavista asioista:

- 1) pääkäsittelyn paikka, päivämäärä ja aika
- 2) tuomarikokoonpano (yksi tai useampi tuomari)
- 3) puolustajan määrääminen tapauksissa, jotka on lueteltu UPK 51 artiklassa 1

momentissa 2 - 7 kohdassa

4) osapuolien nimeämien henkilöiden kutsuminen oikeudenkäyntiin

5) asian käsittely suljetuin ovin jutuissa, joista on lueteltu UPK 241 artiklassa

6) rangaistuksen muuttaminen tai pysyttäminen. Näiden lisäksi päätöksessä tulee määrätä pääkäsittely ilmoittaen jokaisen vastaajan täydelliset nimitiedot, syytteenalainen teko ja rangaistusvaatimus. (UPK 231 art.)

Tuomareiden tulee kutsua pääkäsittelyyn osapuolten vaatimat henkilöt. Valmisteluvaiheessa tuomioistuin ei voi poistaa todistusaineistoa, jota ei voida käyttää käsittelyssä, vaan silloin tulee järjestää alustava kuuleminen. Tuomarit eivät voi kieltäytyä kuulemasta todistajia, vaikka pitävät heidän lausuntojaan epäuskottavina, sillä tuomareilla ei ole oikeutta tässä vaiheessa arvioida todisteita, joita osapuolet aikovat esittää. (UPK 231 art. 2 momentti 4 kohta; Smirnov & Kalinovskij 2008, 485.)

Kutsut on lähetettävä viimeistään seuraavana päivänä siitä kun tuomioistuin on määrännyt rikosjutun pääkäsittelyn. Jos kutsuja ei saada toimitetuksi postitse tai haastemiehen kautta, sihteerin täytyy selvittää syy ja kertoa tästä tuomareille. Tuomari päättää, miten tiedoksianto annetaan. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 486.)

Niissä rikosjutuissa, joista päätetään järjestää pääkäsittely, istunnon sihteerilaatii ja lähettää kutsut pääkäsittelyyn asianosaisille ja haasteen vastaajalle. Alle 16-vuotiaat asianomistajat ja todistajat kutsutaan pääkäsittelyyn yhdessä vanhempiensa tai muiden lakimääräisten holhoojiensa kanssa, lähettämällä heille kutsu pääkäsittelyyn. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 486.)

Valmistelevien toimenpiteiden jälkeen tulee aloittaa pääkäsittely viimeistään 14 päivää sen jälkeen, kun tuomari on siirtänyt jutun pääkäsittelyyn. Jos rikosjuttua käsitellään lautamieskokoontamassa, vastaava määräaika on 30 päivää. Pääkäsittely voidaan pitää aikaisintaan 7 päivää sen jälkeen, kun haaste on toimitettu vastaajalle. (UPK 233 art. 1-2 momentti.)

Jos tiedoksianto ei ole toimitettu ajoissa, niin kaikki myöhemmät toimenpiteet ovat lainvastaisia oikeudenkäynnin tuloksesta riippumatta (Smirnov & Kalinovskij 2008, 487).

Valmisteluvaiheessa tuomari ja sihteerit päättävät myös muista pääkäsittelyn valmistelutoimista, kuten vastaajien vartioinnista pääkäsittelyssä, osapuolten mahdollisuudesta tutustua oikeudenkäyntiaineistoon, joukkotiedotusvälineiden läsnäolosta pääkäsittelyssä sekä mahdollisuudesta tutustua asian aineistoon. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 487.)

4 ESIVALMISTELUISTUNTO

Esivalmisteluistunto on hankala vaihe ennen pääkäsittelyn määräämistä. Laillisella ja oikealla ongelmien ratkaisulla rikosasian käsittelyn valmistelussa on suuri merkitys itse rikosasian käsittelyssä ja oikeudenmukaisen tuomion määräämisessä. (Ishimov 2010, 12 - 13.)

Valmisteluistunnossa voidaan päättää rikosasian palauttamisesta syyttäjälle, keskeyttämisestä ja lopettamisesta tai velvoittaa syyttäjä osallistumaan tehokkaammin valmisteluun. (Ishimov 2010, 12 - 13.)

Esivalmisteluistunto järjestetään osapuolten pyynnöstä tai tuomioistuimen päätöksellä. (UPK 229 art. 1 momentti) Osapuolet lähettävät tuomioistuimeen hakemuksen, jossa pyytävät esivalmisteluistunnon järjestämistä. Hakemus voidaan jättää heti sen jälkeen, kun asianosaiset ovat tutustuneet esitutkintapöytäkirjaan tai kolme päivää sen jälkeen, kun ovat saaneet haastehakemuksen. Edellisessä tapauksessa hakemus liitetään esitutkintapöytäkirja - aineistoon, joka toimitetaan oikeuteen. Jälkimmäisessä tapauksessa hakemus osoitetaan oikeudelle, jossa haastehakemus on vireillä. (UPK 229 art. 3 momentti.)

UPK 229 artiklan 2 momentin mukaan esivalmisteluistunto pidetään: (UPK 229 art. 2 momentti)

- jos osapuolet hakevat todisteiden hylkäämistä
- jos on aihetta lähettää juttu takaisin syyttäjälle
- jos on aihetta keskeyttää tai lopettaa rikosjuttu
- jos asianosaiset anovat lupaa pääkäsittelyn pitämiseen ilman vastaajan läsnäoloa
- jos ratkaistaan kysymys, tullaanko juttu käsittelemään lautamieskokoontamissa.

Valmisteluistuntoa johtaa tuomari suljetuin ovin asianosaisten läsnä ollessa. Kutsu valmisteluistuntoon tulee toimittaa asianosaisille kolme päivää ennen istuntoa. Istunnon suoritusjärjestys on määrätty UPK 234 art:ssä. Vastaajan pyynnöstä istunto voidaan pitää ilman hänen läsnäoloaan, vaikka istuntoon ei saapuisi edes hänen puolustusasianajajansa. Myöskään muiden rikosjutun asianosaisten poissaolo ei estä istunnon pitämistä. (UPK 234 art.1-4 momentti.)

Istunnon kulusta tulee laatia pöytäkirja (UPK 234 art. 9 momentti).

Valmisteluistunnossa tuomari tekee jonkin seuraavista päätöksistä. Tuomari

- siirtää rikosjutun toimivaltaiseen tuomioistuimeen, jos tuli tietoon uusia seikkoja, joita ei huomattu valmisteluvaiheessa
- palauttaa rikosjutun syyttäjälle
- lopettaa rikosjutun
- määrää pääkäsittelyn (UPK 236 art.).

Jos puolustaja pyytää lisätodisteita, tuomioistuimeen tulee hyväksyä pyyntö, jos todisteilla on vaikutusta rikosjutussa. (UPK 234 art. 7 momentti.)

Esivalmisteluistunnossa hylättyjä kirjallisia todisteita ei poisteta kyseisen rikosjutun aineistosta, vaan nekin tallennetaan, jotta jutun kaikki vaiheet tulevat kirjatuiksi. Esinetodisteet poistetaan vasta, kun tuomiossa päätetään niiden kohtalosta. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 488.)

Osapuolilla on oikeus pyytää, että rikosjutusta poistetaan jokin todiste. Silloin tuomioistuimelle lähetetään pyyntö. Pyyntöön saatuaan tuomioistuin lähettää siitä kopion toiselle osapuolelle vielä samana päivänä. Pyyntöissä on mainittava, minkä todisteen poistamista osapuoli hakee, sekä syy, jonka perusteella poistamista haetaan. (UPK 235 art.)

Upk 75 artiklassa on lueteltu syyt, joiden perusteella todisteita poistetaan:

- Jos todisteet on hankittu Rikosprosessilain säännösten vastaisesti, niillä ei ole juridista todistusvoimaa eikä tuomiota voida perustaa niihin.

Kiellettyjä todisteita ovat:

– Vastaajan ja asianomistajan todistajalausunnot, jotka on annettu esitutkintavaiheessa ilman puolustusasianajajan läsnäoloa.

– Vastaajan, asianomistajan tai todistajan lausunnot jotka perustuvat arvailuun tai kuulopuheeseen eivätkä tosiseikkoihin. (UPK 75 art.)

Rikosjutun esivalmisteluistunnossa tuomari selvittää toiselta osapuolelta, vastustaako tämä todisteen poistamisesta. Jos toinen osapuoli ei vastusta, tuomari hyväksyy pyynnön ja tekee päätöksen pääkäsittelyn määräämisestä, mikäli ei ole muita aiheita istunnon jatkamiselle. (UPK 234 art. 5 momentti.)

Eräissä tapauksissa, kun jompikumpi rikosjutun osapuolista vastustaa todisteiden hylkäämistä, tuomarilla on oikeus esivalmisteluistunnossa lukea esitutkinta-aineistoa ja muita rikosjuttuun liittyviä tai osapuolten esittämiä asiakirjoja. (UPK 235 art. 3 momentti.)

Tuomarilla on myös oikeus kuulustella todistajia. Osapuolten pyynnöstä voidaan kuulustella todistajana henkilöä, jolla on tiedossa esitutkintavaiheen tapahtumia.

Kyse ei ole niistä todistajista, joilla on tiedossa jotakin rikoksesta, vaan heillä on nimenomaan tietoa esitutkintavaiheen tapahtumista. Tämän jälkeen tuomioistuimen on helpompi päättää, hylätäänkö todiste vai ei. (UPK 234 art. 8 momentti.)

Kun vastaaja vaatii todisteiden poistamista sillä perusteella, että ne on hankittu rikkomalla UPK:ta, syyttäjän on kyettävä esittämään vastaperustelut. Muussa tapauksessa todistustaakka on pyynnön esittäjällä. (UPK 235 art. 4 momentti.)

Jos tuomioistuin on tehnyt päätöksen todisteen hylkäämisestä, todisteella ei enää ole juridista pätevyyttä. Todistetta ei tutkita pääkäsittelyssä, ja se ei voi olla mukana tuomion perusteluissa tai muissa tuomioistuimen päätöksissä. Jos rikosjuttua käsitellään lautamieskokoonpanossa, niin osapuolet tai muut pääkäsittelyn osanottajat, mukaan lukien istunnon puheenjohtaja, eivät saa kertoa lautamiehille jo lainmukaisesti hylättyjen todisteiden olemassaolosta. Rikosjutun käsittelyssä tuomioistuimella on osapuolten pyynnöstä oikeus tutkia toiseen kertaan hylätyn todisteen pätevyys. Tähän tarvitaan uudet, todelliset perustelut, uudet asianhaarat, sillä muuten asian käsittely uhkaa jatkua loputtomasti ja osapuolten, lautamiesten sekä yleisön on vaikeaa hallita prosessin kulkua. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 488; UPK 235 art. 5-7 momentti.)

Venäjän tuomioistuimen esivalmisteluistunnoissa voi tapahtua virheellisiä päätöksiä, jotka koskevat esivalmisteluistunnon järjestämistä, laillisuutta ja päätösten perusteluita. Useasti rikosjutut palautetaan syyttäjälle perusteluin, joita ei ole laissa mainittu. Perusteeton päätös rikosjutun palauttamisesta syyttäjälle johtaa siitä annettavan päätöksen lykkäykseen. Tämä vaarantaa tietenkin vastaajan oikeuden saada asiansa käsitellyksi kohtuullisessa ajassa. (Podulov, D. juristi. Sammonlahden kirjasto. Lappeenranta 1.7.2011. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Rikosjuttu on palautettava syyttäjälle ja tämän on poistettava esteet sen tuomioistuinkäsittelyltä, jos syytteen lausunnot tai sanamuoto on tehty UPK:n vaatimuksien vastaisesti (UPK 237 art. 1 momentti 1).

On ollut tapauksia, jolloin rikosjuttu on palautettu syyttäjälle esivalmisteluvaiheesta, huolimatta siitä, että on todettu vain muotovirheitä esitutkintaviranomaisilta (mm. kirjoitus- ja painovirheet, joilla ei ole vaikutusta vastaajan puolustukseen, joiden poistaminen ei olennaisesti johda syytteen muuntumiseen eivätkä estä asian oikeata ratkaisua). Tällainen menettely ei tietenkään turvaa lainmukaisuutta, vaan pitkittää pääkäsittelyä perusteettomasti. (UPK 237 art.; Podulov, D. juristi. Sammonlahden kirjasto. Lappeenranta 1.7.2011. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Tuomari tekee päätöksen rikosjutun käsittelemättä jättämisestä seuraavissa tapauksissa:

- kun syytetty piileskelee eikä hänen olinpaikkansa ole tiedossa
- kun syytetyllä on vakava sairaus ja siitä on lääkäritodistus
- kun tuomioistuin lähettää Perustuslakituomioistuimeen kyselyn, mitä lakia sovelletaan kyseisessä rikosjutussa
- kun syytetyn olinpaikka on tiedossa, mutta ei ole mahdollisuutta järjestää hänen osallistumistaan pääkäsittelyyn. (UPK 238 art.)

Mikäli syytetyn olinpaikka ei ole tiedossa, tuomari jättää asian käsittelemättä ja palauttaa rikosjutun syyttäjälle, joka määrää syytetyn etsintäkuulutettavaksi (UPK 238 art.).

Asiaa ei jätetä käsittelemättä, jos syytetty, jota syytetään törkeästä tai hyvin törkeästä rikoksesta, oleskelee Venäjän Federaation ulkopuolella tai laiminlyö velvollisuutta saapua tuomioistuimeen. Silloin rikosjuttu käsitellään syytetyn poissaolosta huolimatta hänen puolustusasianajajansa läsnä ollessa. Puolustusasianajajan kutsuu syytetty. Jos syytetty ei kutsu puolustusasianajajaa pääkäsittelyyn, tämän määrää tuomioistuin itse. (UPK 247 art. 5- 7 momentti).

UPK:n mukaan tuomari tekee päätöksen rikosjutun lopettamisesta:

- kun syyttäjä luopuu syytteestä

- kun on muita kyseiseen oikeusjuttuun soveltuvia perusteita (UPK 28 art.).

Päätökseen rikosjutun lopettamisesta tai rikosoikeudellisesta seuraamuksesta tulee sisältyä seuraavat tiedot:

- lopettamisen perustelut
- rangaistuksen kumoaminen, omaisuuden myynti, virantoimituksesta pidättäminen, äänitteiden ja esinetodisteiden kohtalo. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 492- 493.)

Kopio päätöksestä rikosjutun lopettamisesta lähetetään syyttäjälle ja annetaan myös henkilölle, jota kyseinen rikosjuttu koskee, sekä asianomistajalle viiden päivän kuluessa päätöksen annosta.(UPK 239 art. 4 momentti.)

5 PÄÄKÄSITTELY

Rikosasian pääkäsittelyssä tutkitaan rikosjuttua perin pohjin ja selvitetään, onko vastaaja syyllinen kyseisessä rikosjutussa? (Smirnov & Kalinovskij 2008, 495).

5.1 valmisteluvaihe

Venäjällä pääkäsittely koostuu valmisteluvaiheesta, tutkintavaiheesta, asiaosaisten lausunnoista ja vastaajan viimeisestä sanasta

Valmisteluvaihe etenee seuraavassa järjestyksessä:

istunnon avaaminen

läsnäolijoiden toteaminen

tulkin oikeudet ja vastuut

todistajien poistaminen istuntosalista

vastaajan henkilötietojen toteaminen

tuomarikokoonpano

vastaajan oikeudet

asianomistajan oikeudet

asiantuntijan oikeudet

ekspertin oikeudet

oikeus esittää jäävyyksiä

ratkaistaan, voidaanko pääkäsittely pitää ilman jonkun asiaosaisten läsnäoloa.

(UPK 36 art.)

Rikosprosessuaalinen puheenjohtajan toiminta tuomioistuinkäsittelyn valmisteluvaiheessa pyrkii turvaamaan edellytykset onnistuneelle tuomioistuinkäsittelylle. Kuitenkaan ei voida olettaa, että valmisteluvaihe pidetään vain valmistelutoimenpiteiden suorittamiseksi ennen oikeudenkäyntiä.

Rikosoikeudenkäynnin valmisteluvaiheessa puheenjohtaja tutkii rikosjutun aineistoa silloinkin, kun virallinen syyttäjä luopuu syytteestä. (Borodin 2009, 439.)

Jos virallinen syyttäjä päättää rikosoikeudenkäynnin kuluessa, että asiassa ei ole näyttöä rikoksesta ja että esitetyt todisteet eivät todista syyllisyyttä, hän tekee päätöksen syyttämättä jättämisestä ja esittää tuomioistuimelle perustelut hylkäämiselle (UPK 246 art. 7).

Syyttämättä jättäminen voi koskea kaikkia syytekohtia tai osaa niistä (UPK 27 art.).

Kun rikosjuttu ja syytetoiminta syytettyä vastaan lopetetaan syyttäjän luopuessa syytteestä, silloin oikeuden puheenjohtaja ei ole velvollinen kuulemaan syyttäjän tai puolustajan kanteen. Kuitenkin ennen kuin tuomioistuin tekee päätöksen tutkinnan lopettamisesta edellä mainitusta syyestä, oikeuden puheenjohtaja on velvollinen kuulemaan puolustusasianajajaa vain niissä tapauksissa, joissa syyttäjä luopuu syytteestä UPK 24 artiklan 1 momentin 3-6 kohdan mukaisesti. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 511.)

5.1.1 Istunnon avaaminen.

Rikosasian oikeuskäsittely alkaa siitä, kun istunnon puheenjohtaja avaa istunnon ja ilmoittaa, mitä asiaa ollaan käsittelemässä. Puheenjohtaja ilmoittaa myös oikeuden virallisen nimen, vastaajan henkilötiedot, rikoksen syytekohtat ja niihin soveltuvat lainkohdat. (UPK 261 art.)

Nämä toimenpiteet suorittaa puheenjohtaja eikä kukaan muu tuomarikokoonpanoon kuuluva tuomari, ei siis esimerkiksi kärjäoikeuden sihteeri. Asiaa voidaan ryhtyä käsittelemään vasta tämän virallisen avauksen jälkeen. (Morchakova 2010, 485.)

Istunnon pitää alkaa sovittuna aikana. Esteitä istunnon aloittamiselle on kaksi. Ensinnäkin puheenjohtaja ei voi avata istuntoa, jos asia on ratkaistava useamman tuomarin kokoonpanossa ja joku tuomareista puuttuu, sillä tuomarikokoonpanoa ei voi muuttaa. Toiseksi istuntoa ei voi aloittaa ilman kärjäsihteeriä, joka vastaa istunnon pöytäkirjan asianmukaisesta pitämisestä. Este istunnon avaamiselle ei voi olla osapuolten ja muitten asianosaisten pääkäsittelyyn tulematta jääminen, koska läsnäolijat on tarkistettava vasta istunnon avaamisen jälkeen. Jos istuntoa ei voida aloittaa ajallaan tuomarin poissaolon takia, puheenjohtaja pyytää kärjäsihteeriä ilmoittamaan muille paikalle saapuneille syyn, miksi istuntoa ei voida aloittaa sovittuna aikana. Jos kärjäsihteeri lykkää tätä ilmoitusta pitkään, paikalle saapuneet alkavat hermostua organisoinnin puutteesta. (UPK 261art.; UPK 30 art. 2 momentti ; UPK 242 art.; UPK 245 art; UPK 262 art.)

Tästä välinpitämättömästä käytännöstä tulisi nykymaailmassa luopua ja parantaa organisointia, jotta kunnioitus oikeutta ja tuomareita kohtaan kasvaisi ja kansalaisilla olisi enemmän oikeusturvan tunnetta. Venäjällä oikeusistuinten uskottavuus ja luotettavuus ovat muutenkin hyvin heikolla tasolla.

5.1.2 Läsnäolijoiden toteaminen

Kun istunto on avattu, puheenjohtaja antaa käräjäsihteerille tilaisuuden ilmoittaa, ketkä asianosaiset ovat paikalla ja ketkä eivät (UPK 262 art.).

Jos pääkäsittelyyn kutsuttu vastaaja, syyttäjä, asianomistaja tai puolustusasianajaja eivät ole noudattanu annettua määräystä, puheenjohtajan on peruutettava pääkäsittely. Myös niissä tapauksissa, jos kutsuttu tulkki jää tulematta, pääkäsittely tulee peruuttaa, koska vastaajalla ei ole tällöin mahdollisuutta käyttää oikeuttaan tulkkaukseen tai käännökseen omalle kielelleen eikä oikeudella ole mahdollisuutta ratkaista rikosasia asiaankuuluvalla tavalla. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 504 - 509.)

5.1.3 Tulkin oikeudet ja vastuut

Sihteerin puheenvuoron jälkeen puheenjohtaja selvittää tulkkille hänen vastuunsa ja oikeutensa. (UPK 263 art.).

Tämä tehdään sen jälkeen kun puheenjohtaja on ottanut selvää tulkin henkilötiedoista, koulutuksesta ja kokemuksesta rikosasioiden tulkkauksesta asianomaiselle kielelle. Näiden tietojen perusteella puheenjohtaja varmistuu tulkin pätevyydestä ja oikeudesta osallistua rikosprosessiin. Syyttäjä on velvollinen tarkistamaan tulkin ammattipätevyyden jo esitutkintavaiheessa. Vasta kun tulkin ammattipätevyys on varmistettu, hänelle kerrotaan hänen oikeuksistaan ja vastuustaan. (UPK 59 art., UPK 263 art.)

5.1.4 Todistajien poistaminen istuntosalista

Kun puheenjohtaja on selvittänyt tulkille hänen oikeutensa, hän määrää todistajat poistumaan oikeussalista odottamaan kutsua sisälle (UPK 264 art.).

Tämä puheenjohtajan menettely vaikuttaa ennenaikaiselta. Todistajia ei tulisi poistaa istuntosalista, ennen kuin selvitetään vastaajan henkilötiedot ja tarkistetaan, onko haastehakemus annettu ajallaan. Tapauksissa, joissa haastehakemusta ei ole annettu lainkaan tai sitä ei ole annettu ajoissa, puheenjohtajan ei tarvitse pyytää poistettuja todistajia takaisin istuntosaliin eikä erikseen selvittää heille, että rikosjuttu palautetaan syyttäjälle. (UPK 265 art. 2 momentti; Podulov, D. juristi. Sammonlahden kirjasto. Lappeenranta 1.7.2011. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Todistajia ei myöskään tulisi poistaa istuntosalista, ennen kuin puheenjohtaja ilmoittaa kokoonpanosta rikosasiassa: kuka asianomistaja, kuka syyttäjä, kuka toimii istuntosihteerinä ja kuka tulkkina. (Podulov, D. juristi. Sammonlahden kirjasto. Lappeenranta 1.7.2011. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Kun todistajat tietävät rikosasian osanottajat, he pystyvät paremmin vastaamaan heille esitettyihin kysymyksiin ja ovat selvillä suhteistaan vastaajaan ja asianomistajaan. (UPK 266 art.; Podulov, D. juristi. Sammonlahden kirjasto. Lappeenranta 1.7.2011. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Todistajat saavat olla istuntosalissa, kun puheenjohtaja selvittää vastaajalle, asianomistajalle ja syyttäjälle heidän oikeutensa ja kun hän tiedustelee heiltä, haluavatko he kuultavaksi uusia todistajia, vaativatko he syyttäjältä lisää todisteita ja asiakirjoja tai poistettavaksi todisteet, jotka on saatu lainvastaisesti. Jos tällaisia vaatimuksia ilmenee, puheenjohtajan on poistettava kaikki todistajat istuntosalista, koska osapuolten perustelut voivat vaikuttaa negatiivisesti todistajien tuleviin lausuntoihin. Muussa tapauksessa todistajat voivat jäädä istuntosa-

liin. (Podulov, D. juristi. Sammonlahden kirjasto. Lappeenranta 1.7.2011. Henkilökohtainen tiedonanto.)

5.1.5 Vastaajan henkilötietojen toteaminen

Vastaajan henkilötietoja kysyessään puheenjohtajan tulee todeta vastaajan koko nimi ja tarkka syntymäaika ja syntymäpaikka, tarpeellinen kielitaito, asuinpaikka, työpaikka, ammatti, koulutus, siviilisääty ynnä muut tarpeelliset tiedot. Muilla tarpeellisilla tiedoilla tarkoitetaan tässä seikkoja, jotka myöhemmin vaikuttavat siihen, että asia jätetään käsittelemättä tai vastaaja saa vapauttavan päätöksen. (UPK 265 art.)

Tällaisia tietoja voivat olla vastaajalle myönnetyt siviili- ja sotilaskunniamerkit, hänen terveydentilansa, mahdollinen invaliditeetti, krooninen tai vakava sairaus, psyykinen hoito tai vieroitushoito. Merkitystä on myös sillä onko vastaajalla rikosrekisteriä ja onko rangaistus jo suoritettu. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 519.)

Tarkoilla henkilötiedoilla oikeudenpuheenjohtaja, osapuolet ja yleisö varmistuvat siitä, että heidän edessään on oikea henkilö. Puheenjohtaja ei voi tyytyä kysymään: ”Onko haastehakemuksessa ilmoitetut vastaajan henkilötiedot oikeat?”, koska pelkkä myönteinen vastaus ei ilmaise tarpeellisia henkilötietoja. Kun vastaajan henkilöllisyys on todettu, puheenjohtaja selvittää, onko haastehakemus toimitettu ajoissa. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 519.)

Rikosjutun käsittely voidaan aloittaa vasta seitsemän päivän kuluttua haastehakemuksen toimittamisesta (UPK 265 art. 2 momentti).

5.1.6 Tuomarikokoonpano

Kun on todettu että haastehakemus on toimitettu määräajassa, puheenjohtaja

ilmoittaa tuomarikokoonpanon, kuka on virallinen syyttäjä, puolustaja, asianomistaja, vastaaja ja heidän edustajansa sekä kuka toimii istunnon sihteerinä ja tulkkina. (UPK 266 art.)

Turvatakseen rikosjutun objektiivisen ja perusteellisen tutkimisen puheenjohtajan tulee selvittää asianosaisille valmisteluvaiheessa oikeus hylätä tuomareita, syyttäjä, puolustusasianajaja, istunnon sihteeri ja tulkki. Sen lisäksi tulee mainita laissa luetetut tosiseikat, jotka oikeuttavat näiden henkilöiden hylkäämiseen. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 520.)

Puheenjohtaja selvittää rikosprosessin osapuolille heidän oikeutensa ilmoittaa seikkoja, jotka oikeuttavat tuomarikokoonpanon tai tuomarin hylkäämisen. Voimassa oleva rikosprosessilaki ei kuitenkaan velvoita puheenjohtajaa kertomaan rikosprosessin osapuolille oikeudesta erottaa muita rikosprosessin asianosaisia eikä myöskään velvoita esittämään perusteluita tuomareiden, syyttäjän, puolustusasianajan, istunnon sihteerin ja tulkin erottamiselle. Tätä oikeutta voidaan käyttää, jos on tiedossa seikkoja, jotka kieltävät tuomarin ja muiden asianosaisten osallistumisen pääkäsittelyyn. Nämä seikat on tarkasti lueteltu UPK 61 art:ssä, 63 art:ssä, 69 art:ssä, 70 art:ssä, 71 art:ssä, 72 art:ssä.

Jos puheenjohtajalle tai oikeudelle on tullut tietoon seikkoja, jotka estävät joidenkin rikosprosessin asianosaisten osallistumisen jutun käsittelyyn eivätkä rikosprosessin asianosaiset ole vaatineet kyseisen henkilön hylkäämistä, tulee päättää tästä omasta tai puheenjohtajan aloitteesta. Tämä vaatimus pohjautuu tasavertaisuusperiaatteeseen, joka vaatii oikeusistuinta olemaan puolueeton ja takaamaan objektiivisen rikosasian käsittelyn. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 520.)

5.1.7 Syytetyn oikeudet

Puheenjohtaja on velvollinen selvittämään syytetylle hänen oikeutensa, jotka on lueteltu UPK 47 art:ssä (UPK 267 art.).

Syytetyn oikeudet:

- Syytetyllä on oikeus puolustukseen
 - on oikeus tietää, mistä häntä syytetään
 - oikeus saada haastehakemus
 - esittää vastalauseita syytteeseen, esittää tai kieltäytyä esittämästä lausuntoja.
 - esittää todisteita
 - esittää puoltoja ja jääväyksiä
 - oikeus antaa lausuntoja omalla äidinkielellään
 - oikeus käyttää tulkkausta maksuttomasti
 - oikeus käyttää puolustusasianajajaa, eräissä tapauksissa maksuttomasti
 - oikeus tavata puolustusasianajajaa ennen kuulustelua
 - oikeus osallistua tutkijan luvalla hänen tai puolustusasianajajan pyynnöstä tapahtuviin tutkimuksiin, tutustua näiden tutkimusten pöytäkirjoihin ja tehdä niihin huomautuksia
 - on oikeus olla selvillä oikeuden nimeämistä asiantuntijoista, esittää asiantuntijalle kysymyksiä ja tutustua hänen lausuntoonsa
 - oikeus tutustua esitutinnan aineistoon ja tehdä niistä muistiinpanoja rajoituksetta
 - oikeus ottaa kopioita tarvitsemastaan rikosjutun aineistosta
 - oikeus esittää valituksia kuulustelijoiden, syyttäjän ja oikeusistuimen toimista, laiminlyönneistä ja päätöksistä sekä osallistua valitustensa oikeuskäsittelyyn
 - oikeus vastustaa rikosjuttunsa käsittelyn lopettamista erityisillä perusteilla
 - oikeus osallistua rikosjuttunsa pääkäsittelyyn
 - oikeus tutustua pääkäsittelyn pöytäkirjaan ja tehdä siihen huomautuksia
 - oikeus valittaa tuomiosta
 - oikeus osallistua tuomion täytäntöönpanoa koskeviin kysymyksiin
 - oikeus puolustautua muilla keinoilla, jotka eivät ole laissa kiellettyjä.
- (UPK 47 art.)

Ilmoittaessaan syytetylle hänen oikeuksistaan puheenjohtajan tulee varmistaa, että syytetty on todella ymmärtänyt ne, ja tarvittaessa antaa hänelle lisäselvityksiä. Jos tuomioistuimen käsittelemässä jutussa on useampi syytetty, puheenjohtaja voi ilmoittaa oikeudet kaikille yhtä aikaa, mutta tämän jälkeen kysyä kullakin erikseen, onko asia ymmärretty. (Vuzlib.net 2005–2006.)

Oikeuden istunnoissa on huomattavissa, kuinka puheenjohtaja useamman kerran muistuttaa syytetylle, että vilpittömän katuminen ja aktiivinen osallistuminen rikoksen paljastamiseen lieventävät hänen rikosoikeudellista vastuutaan. Tästä käytännöstä tulisi poiketa rikosasian käsittelyssä, koska jatkuva muistuttaminen syyllisyyden tunnustamisen merkityksestä herättää epäilystä puheenjohtajan objektiivisuudesta. (Podulov, D. juristi. Sammonlahden kirjasto. Lappeenranta 1.7.2011. Henkilökohtainen tiedonanto.)

5.1.8 Asianomistajan oikeudet

Kun puheenjohtaja on kertonut syytetylle hänen oikeutensa, hän kertoo asianomistajalle, kantajalle ja heidän edustajilleen heidän oikeutensa ja vastuunsa rikosasian käsittelyssä (UPK 42, 44, 45, 54 ja 55 art.). (UPK 268 art.).

Tämän lisäksi asianomistajalle kerrotaan oikeudesta solmia sovinto syytetyn kanssa (UPK 25 art.).

Puheenjohtajan täytyy kertoa asianosaisille kaikki heidän oikeutensa, myös ne, jotka heillä on vain pääkäsittelyssä. Puheenjohtajan täytyy myös kertoa asianomistajalle hänen oikeudestaan saada korvausta oikeudenkäyntikustannuksista ja muista kuluista. (UPK 131 art. 2 momentti.)

Koska eri asianosaisilla on erilaiset oikeudet, puheenjohtajan tulee selvittää heidän oikeutensa yksilöllisesti. Luetellessaan asianosaisille heidän oikeuksiaan puheenjohtajan tulee selittää niiden merkitys ja sisältö käyttäen kieltä, jota maallikkokin ymmärtää. On väärin esittää oikeudet pelkällä lakikielellä ilman

ylimääräisiä kommentteja, koska tämä aiheuttaa ongelmia ja ymmärtämisvaikeuksia, mikä vähentää rikosoikeudenkäynnin tehokkuutta. Oikein toimivat ne puheenjohtajat, jotka ilman, että muuttavat asianosaisten oikeuksien sisällön merkitystä, kertovat niistä käyttäen selviä ilmaisuja, joita jokainen ymmärtää. Tätä selkeätä menettelyä on syytä noudattaa riippumatta asianosaisten kokeneisuudesta. (Borodin 2009, 439.)

Puheenjohtajan tulee selvittää myös asiantuntijoille ja eksperteille heidän oikeutensa (UPK 269, 270 art.).

Pääkäsittelyn valmistamisvaiheessa oikeuden puheenjohtaja johtaa istuntoa, vastaa oikeudenkäynnin käytännöllisistä järjestelyistä sekä suunnittelee ja johtaa erilaisia toimintoja, jotka varmistavat rikosjutun onnistuneen ja oikeudenmukaisen käsittelyn oikeudenkäynnin seuraavissa vaiheissa (Smirnov & Kalinovskij 2008, 517.)

5.2 Tutkintavaihe

Tuomio voi perustua ainoastaan pääkäsittelyssä esitettyyn oikeudenkäyntiaineistoon (UPK 240 art. 3 momentti).

Pääkäsittely on pidettävä seuraavassa järjestyksessä: pääkäsittelyn aloittaminen, syytetyn kuulustelu (jos hän antaa tähän suostumuksensa), esitutkintalausuntojen lukeminen, asianomistajan kuuleminen, todistajien kuuleminen, asianomistajan ja todistajien esitutkintalausuntojen lukeminen, syyttäjän, puolustusasianajajan ja oikeuden kutsuman asiantuntijan kuuleminen, esinetodisteiden tutkiminen, tutkintapöytäkirjan lukeminen. (UPK 273- 291 art.)

Pääkäsittelyn tutkintavaihe alkaa sillä, että syyttäjä esittää syytettyyn kohdistuvat syytteet ja vaatimukset. Tämän jälkeen puheenjohtaja kysyy, ovatko ne syytetylle selvät ja onko hän tehnyt syytteessä kuvatun teon, sekä kysyy, haluaako syytetty tai hänen asianajajansa lausua oman näkemyksensä syytteeseen. (UPK 273 art.)

Oikeudella ja osapuolilla on velvollisuus tutkia esitutkintavaiheessa kerätty todistusaineisto. Tämän aineiston tutkimisessa ei riitä pelkkä muodollinen tarkastelu, vaan tulee aloittaa uusi kaikkien todisteiden tutkiminen ja tarkistaminen. Vain tällä tavalla tuomarit voivat muodostaa oikean kuvan tapahtumista ja antaa laillisen, perustellun ja oikeudenmukaisen tuomion. (UPK 297 art.)

Tuomioistuin ja osapuolet voivat varmistaa ja arvioida uusilla todisteilla niitä esitutkintavaiheessa saatuja todisteita, jotka on sivuutettu tai tutkittu huonosti. Tuomioistuimen oikeudella kerätä lisätodisteita on useita perusteluja. Yhtenä syynä on se, että tuomioistuin tekee rikosjutussa lopullisen päätöksen (mikäli tuomiosta valitetaan, tuomiota tarkistetaan ilman uutta oikeudellista tutkintaa). Ja toisena syynä on se, että Venäjän UPK:n mukaan rikosjuttua ei voida palauttaa syyttäjälle lisätutkintaa varten (toisin kuin Neuvostoliiton UPK). (Podulov, D. juristi. Sammonlahden kirjasto. Lappeenranta 1.7.2011. Henkilökohtainen tiedonanto.)

UPK:ssa on kaksi kohtaa, jotka antavat oikeuden poiketa todisteiden esitysjärjestyksestä:

a) Mikäli syytetty suostuu, häntä kuullaan ensimmäisenä. Häntä kuulustelee ensiksi puolustusasianajaja ja sen jälkeen syyttäjä. Tämä sääntö on tärkeä periaate.

Syytetyn kuuleminen on tärkeätä rikosjutun tosiasioiden selvittelyn kannalta, mutta yhtä lailla hänen puolustuksensa kannalta riippumatta siitä, myöntääkö hän syyllisyytensä tai ei. Tässä tilanteessa puolustusasianajaja kuulee syytettyä ensimmäisenä, mutta syyttäjänkin voi osallistua tähän ristikuulustelemalla (UPK 275 art. 1 ja 3 momentti.)

b) Normaalijärjestyksestä voidaan poiketa, jos jutussa on useampia syytettyjä. Järjestyksestä päättää oikeusistuin ottaen kuitenkin huomioon osapuolten toimukset. (UPK 274 art. 1,2 ja 4 momentti).

Sekä syyttäjän että puolustusasianajajan tulee suunnitella todisteiden tutkimisjärjestys tehokkaaksi oman toimintansa kannalta. Syyttäjän tulee ennen kaikkea:

1 Valmistautua rikosjutun pääkäsittelyyn perehtymällä huolellisesti esitutkinta-aineistoon voidakseen reagoida sekä syyteaineistoon että puolustuksen aineistoon. Tämä tehostaa asian käsittelyä ja päätöksentekoa sekä varmistaa, ettei syyttäjältä jää huomaamatta mitään tärkeitä todistusaineistoa.

2 Valmistautua pääkäsittelyyn ennakoimalla käsittelyn kulun ja tuloksen ja valitsemalla tarkoituksenmukaisen taktiikan. (Sheifer 2009, 71 - 72.)

Minkä tutkimustaktiikan syyttäjä valitsee, riippuu pääkäsittelystä muodostuneesta tilanteesta. Syyttäjä voi tarjoutua aloittamaan todistusaineiston tutkimisen vastaajan kuulemisesta, jota seuraa todistajien kuuleminen hänelle parhaiten sopivassa järjestyksessä. Todistusaineiston tutkimisjärjestyksestä hän voi ehdottaa, että tutkiminen aloitetaan vähäarvoisimmista todisteista ja että näistä siirrytään asteittain tärkeämpiin todisteisiin. (Sheifer 2009, 72.)

Todistusaineiston tutkimisjärjestys voi määräytyä konkreettisilla asiaan vaikuttavilla seikoilla. Tällaisia seikkoja voivat olla rikoksen ajanmääritys, valmistelutapa, toteuttamistapa ja salaaminen. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 522.)

Vaikeampaa on määrittää järjestys epäsuorien todisteiden tutkimisessä, varsinkin silloin kun suorat todisteet puuttuvat kokonaan. Tässä tilanteessa on parasta tutkia todisteita keskinäisesti eli siten että todisteet tukevat toisiaan. Menettelytapoja voi olla muitakin, koska jokainen rikosjuttu on konkreettinen ja tässä mielessä ainutlaatuinen. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 522.)

Puolustusasianajajan tulee toimia yhtä huolellisesti ja viisaasti. Hänen valitseman tutkimisjärjestys voi olennaisesti poiketa syyttäjän järjestyksestä. Puolustusasianajajan täytyy sopia puolustuksen menettelytavasta vastaajan kanssa ja myös ottaa huomioon kolme yleistä puolustustavoitetta. Ne ovat vapauttava tuomio, syytekohtien vähentäminen ja vastaajan syyllisyyden ja tuomion mini-

mointi. Tästä johtuen puolustusasianajaja voi ehdottaa todistusaineiston tutkimisjärjestyksen oman näkemyksensä mukaan. Puolustusasianajaja voi aloittaa syytettyä puoltavista luonnetodisteista ja sen jälkeen siirtyä muihin todisteisiin. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 522.)

5.2.1 Todisteiden tutkimisen järjestys

Järjestys, jossa todisteet tutkitaan pääkäsittelyssä, on määrätty UPK 274 art:ssä. Ensimmäisenä todisteita esittää syyttäjä ja hänen jälkeensä puolustusasianajaja. Kumpikin osapuoli saa päättää todisteittensa esittämisjärjestyksestä. Syytetyllä on oikeus lausua kantansa missä vaiheessa tahansa.

5.2.2 Syytettyyn kuulustelu

Syytettyä kuulustellaan vain hänen suostumuksellaan. Puheenjohtaja informoi syytetylle oikeudesta, joka on säädetty hänelle Venäjän Federaation perustuslain 51 art. 1 momentissa: kukaan ei ole velvollinen todistamaan itseään tai puolisoaan tai lähisukulaisiaan vastaan. Sitten oikeus kysyy syytetyltä, hyväksyykö hän, että häntä kuullaan. Tällöin oikeuden tulee hyväksyä myös kieltävä vastaus. Kieltävä vastaus ei osoita syyllisyyttä. Jos syytetty suostuu siihen, että häntä kuullaan, niin syytetyn avustaja aloittaa kuulustelun ja kuulustelua jatkaa syyttäjä. (UPK 275 art.)

Oikeuden puheenjohtajan velvollisuuksiin kuuluu kieltää ja valvoa, etteivät osapuolet esitä johdattelevia tai asiaankuulumattomia kysymyksiä. Kun osapuolet ovat kuulustelleet syytetyn, tuomioistuin esittää syytetylle kysymyksiä, joilla varmistetaan hänen lausuntojensa todenperäisyys. Jos syytettyjä on useampia, niin lain mukaan on sallittua kuulustella kutakin syytettyä ilman toisten syytettyjen läsnäoloa. Näin vastaajat eivät voi vaikuttaa toisiinsa. Tämä poisto voi ta-

pahtua jommankumman osapuolen pyynnöstä tai tuomioistuimen päätöksellä. Kun vastaaja palaa takaisin istuntosaliin, hänelle ilmoitetaan, mitä toinen vastaaja on lausunut, ja hänelle annetaan mahdollisuus esittää tälle kysymyksiä. (Manova & Franziforov 2010, 219.)

Oikeuden päätöksellä rikosjutun pääkäsittelyssä voidaan ilmoittaa, mitä vastaaja on esitutkinnan kuulustelussa kertonut. Esitutkinnan kuulustelun sisältö kerrotaan ja asianomaiset valokuvat sekä audio- ja videonauhat näytetään seuraavissa tapauksissa: (UPK 276 art.)

- 1) Kun vastaaja poikkeaa aikaisemmasta lausunnostaan.
- 2) Kun pääkäsittely pidetään ilman vastaajan läsnäoloa, koska rikos on vähäinen.
- 3) Kun rikosjutun pääkäsittely pidetään ilman vastaajan läsnäoloa, koska hän on poissa maasta ja välttelee oikeuteen saapumista.
- 4) Kun vastaaja ilmoittaa, että hän ei halua lausua asiassa mitään.

Esitutkinnan kuulustelusta otettuja valokuvia ja audio- ja videonauhoja ei voida näyttää, ennen kuin kuulustelupöytäkirja on luettu. Kuulustelukertomuksien lukeminen on sallittua vain sen jälkeen, kun oikeus on istuntosalissa tai kokoushuoneessa tehnyt siitä päätöksen. (UPK 276 art. 3 momentti)

5.2.3 Asianomistajan kuulustelu

Venäjällä asianomistajan kuulustelu todistajana on sallittua. Asianomistajan kuulustelun aloittaa syyttäjä ja sitä jatkaa puolustusasianajaja. Ennen kuulustelun aloittamista oikeuden puheenjohtaja kysyy asianomistajalta hänen henkilötietonsa ja suhteensa vastaajaan. Ennen kuin asianomistaja esittää kertomuksensa, oikeuden puheenjohtajan tulee vielä muistuttaa häntä hänen totuusvelvollisuudestaan ja oikeuksistaan sekä varoittaa seuraamuksista, mikäli hän kieltäytyy todistamasta. Oikeuden puheenjohtajan tulee ilmoittaa asianomistajalle hänen oikeutensa kieltäytyä todistamasta itseään, aviopuolisoaan tai sukulaisiaan vastaan. (UPK 277;278 art.)

Asianomistaja saa olla istuntosalissa koko pääkäsittelyn ajan, toisin kuin muut todistajat, joita kutsutaan vuorotellen antamaan lausuntoa. Asianomistajan kuulustelu pidetään muiden asianomistajien läsnä ollessa. Puheenjohtajan luvalla asianomistaja voi lausua oman näkemyksensä pääkäsittelyn jokaisessa vaiheessa (Manova & Franziforov 2010, 221.)

5.2.4 Todistajien kuulustelu

Pääkäsittelyn aikana osapuolten tai oikeuden pyynnöstä voidaan kuulla asianomistajaa, todistajaa ja vastaajaa uudestaan. (UPK 278 art.)

Todistajia kuullaan erillään, siten että he odottavat istuntosalin ulkopuolella, kunnes heidät kutsutaan sisälle omalla todistusvuorollaan. Sen jälkeen kun heitä on kuultu todistelutarkoituksessa, he voivat jäädä istuntosaliin seuraamaan pääkäsittelyn kulkua. Todistajia kuullaan samalla periaatteella kuin asianomistajia: kysymällä henkilötietoja, suhdetta vastaajaan ja asianomistajaan, muistuttamalla heidän totuusvelvollisuudestaan ja oikeuksistaan. Todistajan kuulustelun aloittaa hänet nimennyt asianosainen. Tuomioistuimissa kuulee todistajaa asianosaisten jälkeen. (UPK 278 art.)

Ne todistajat, joiden kuulustelu on ohi, voivat poistua istuntosalista puheenjohtajan luvalla. Todistajat, kuten myös asianomistajat voivat pitää muistiinpanoja mukana kuulustelussa ja kirjata ylös tarvitsemansa tiedot, jotka tuomioistuimen päätöksellä liitetään tuomiopöytäkirjaan. (Manova & Franziforov 2010, 221-222.)

5.2.5 Todistajien ja asianomistajien esitutkintakertomuksen lukeminen

Jos todistajat tai asianomaiset eivät tule oikeudenistuntoon, heidän esitutkintakuulustelussa antamansa lausunnot voidaan lukea pääkäsittelyssä syyttäjän ja puolustusasianajajan suostumuksella. Jos jompikumpi osapuolista ei anna

suostumusta, esitutkintakuulustelun lausuntoja ei voida esittää. Tuomioistuin voi kuitenkin itsenäisesti tehdä tämän päätöksen, kun kyseessä on asianomistajan tai todistajan kuolema, vakava sairaus, tarpeellinen oleskelu ulkomailla tai muu ylivoimainen este. (Manova & Franziforov 2010, 223.)

Kertomus, jonka todistaja tai asianomistaja on antanut aikaisemmin syyttäjälle tai poliisiviranomaisille esitutkintakuulustelussa, saa lukea todistajaa kuulusteltaessa pääkäsittelyssä (UPK 281 art. 1 momentti).

Syyttäjän tai puolustusasianajajan pyynnöstä tuomioistuin voi esittää todistajan tai asianomistajan esitutkintavaiheen kuulustelukertomuksen, mikäli todistaja tai asianomistaja on lausumassaan poikennut aikaisemmasta. Lausuntojen väliset erot on tutkittava. (Manova & Franziforov 2010, 223.)

Siinäkin tapauksessa, että asianomistaja tai todistaja ei suostu kuulusteltavaksi pääkäsittelyssä, hänen esitutkintavaiheen kertomustaan voidaan käyttää pääkäsittelyssä, mikäli tästä on ilmoitettu hänelle jo kuulustelussa. Tämä on hyvä keino saada niskoitteleva todistaja vastaamaan hänelle tehtyihin kysymyksiin. (Manova & Franziforov 2010, 223)

On kiellettyä aloittaa todistajan kuulustelu esittämällä hänen aikaisempi kertomuksensa ääni – tai kuvanauhalla, ilman että aluksi luetaan niiden sisältö. (Manova & Franziforov 2010, 223.)

5.2.6 Alaikäisten kuulustelu

Alle 14-vuotiaan tai henkisesti häiriintyneen henkilön kuulusteluun pitää psykologin osallistua. Tuomioistuimen päätöksellä psykologi voi osallistua myös 14 - 18-vuotiaan todistajan tai asianomistajan kuulusteluun. (UPK 280 art. 1 momentti.)

Ennen kuulustelun aloittamista oikeuden puheenjohtaja selvittää kuulusteluun pyydetylle psykologille hänen oikeutensa, josta tehdään pöytäkirjaan merkintä.

Alaikäisten todistajien ja asianomistajien kuuleminen todistelutarkoituksessa voi tapahtua huoltajan läsnä ollessa. Alle 14-vuotiaan kuuleminen on suoritettava aina huoltajan läsnä ollessa. Psykologi ja huoltaja voivat puheenjohtajan luvalla esittää kysymyksiä alaikäisille asianomistajille ja todistajille. (UPK 280 art. 2 momentti.)

Alle 16-vuotiaan todistajan tai asianomistajan kuulustelussa puheenjohtaja selvittää näille, miten tärkeät heidän lausuntonsa ovat rikosjutun kannalta. He eivät joudu rikosoikeudelliseen vastuuseen, jos eivät puhu totta. (Manova & Franziforov 2010, 222.)

Alle 18- vuotiaan todistajan ja asianomistajan kuuleminen voi tapahtua tuomioistuimen päätöksellä tai asianosaisten pyynnöstä, vastaajan läsnä olematta. Menettelyn tarkoituksena on turvata alaikäisten oikeudet. (Manova & Franziforov 2010, 222).

Kun vastaaja palaa takaisin istuntosaliin, hänelle kerrotaan, mitä kuultava on lausunut. Puheenjohtajan luvalla alaikäinen todistaja ja asianomistaja, heidän huoltajansa ja psykologi voivat poistua istuntosalista, kun kuulustelu heidän osaltaan on ohi. (Manova & Franziforov 2010, 223.)

5.2.7 Katselmus

Katselmuksella tarkoitetaan Venäjän oikeudenkäynnissä todistuskeinoa, jossa oikeusistuin tekee havaintoja esinetodisteesta tai rikospaikasta. Katselmus toimitetaan niissä pääkäsittelyn vaiheissa, joissa avustaja tai puolustusasianajaja sitä pyytää. Yleensä katselmus toimitetaan pääkäsittelyn aikana istuntosalissa. Kuitenkin se voidaan toimittaa istunnon ulkopuolella, mikäli esinetodistetta ei voida toimittaa istuntoon. Yleensä katselmus koskee maastoa tai kiinteistöä, jossa jokin tapahtuma on sattunut. Katselmuksessa tehdyt havainnot merkitään pöytäkirjaan. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 528.)

Tuomioistuin toimittaa maasto- ja kiinteistökatselmuksen asianosaisten kanssa; tarvittaessa siihen osallistuvat myös todistajat ja asiantuntijat. Saapuessaan katselmuksipaikalle oikeuden puheenjohtaja ilmoittaa pääkäsittelyn jatkuvan. Katselmuksen aikana todistajille, asianomistajalle ja asiantuntijalle voidaan esittää kysymyksiä. (UPK 287 art. 2 momentti.)

5.3 Loppukeskustelut

Syyttäjän ja puolustuksen loppulausunnot ovat se pääkäsittelyn vaihe, jossa asianosaiset esittävät viimeisen kerran oman näkemyksensä käsiteltävästä rikosasiasta. (Manova & Franziforov 2010, 226.)

Loppukeskustelut koostuvat syyttäjän ja puolustuksen puheenvuoroista. Vastaaaja saa käyttää loppupuheenvuoron siinä tapauksessa, ettei ole käyttänyt puolustusasianajajaa. Jos puolustusasianajaja on poissa muista syistä (hän ei ole saapunut pääkäsittelyyn, on sairastunut äkillisesti jne.), tuomioistuimen tulee järjestää vastaajalle toinen puolustusasianajaja ja tarvittaessa määrätä tauko tai siirtää pääkäsittelyn toiselle päivälle. Vastaaaja voi anomuksestaan esittää loppulausuntonsa, vaikka hänellä onkin puolustusasianajaja istunnossa. (UPK 292 art.)

Asianomistajalla on oikeus osallistua loppupuheenvuoroihin puolustuksen puolelta (UPK 42 art. 2 momentti 15 kohta).

Vastaaaja ja hänen edustajansa voivat anoa tuomioistuimelta lupaa osallistua loppupuheenvuoroihin. Kantaja, vastaaaja ja heidän edustajansa voivat käyttää oikeutta osallistua loppupuheenvuoroihin. (UPK 54 art. 2 momentti 11 kohta ja UPK 44 art. 4 momentti 15 kohta.)

Järjestyksestä, jossa osapuolet esittävät loppupuheenvuorot, päättää tuomioistuin. Kuitenkin ensimmäisenä jokaisessa tapauksessa esittää puheenvuoronsa

syyttäjä ja viimeisenä vastaaja ja hänen puolustajansa. Tuomioistuin päättää osapuolten puheenvuorojen järjestyksestä lähinnä vain niissä jutuissa, joissa on useita syyttäjiä, useita puolustajia, usita vastaajia ynnä muita. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 530)

Asianosaisilla on loppupuheenvuorossa tilaisuus esittää oma käsityksensä (Smirnov & Kalinovskij 2008, 530 - 531):

- pääkäsittelyssä esitetyistä todisteista
- rikosjutun oikeuskysymyksistä
- pääkäsittelyn kulusta
- juridisista tulkinnoista
- vastaajan persoonasta
- tuomion määrittämisestä
- jutun yhteiskunnallisesta vaikutuksesta.

Kaikkien asianosaisten ei ole pakko esittää käsitystään kaikista edellä mainituista kohdista, mutta tämä kuuluu syyttäjän ja puolustuksen velvollisuuksiin. Vastaja ja asianomistaja voivat kieltäytyä loppulausunnosta, mutta jos he esittävät loppulausuntonsa, se saa koskea mitä tahansa edellä mainituista kohdista. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 530 – 531.)

Asianosaiset eivät saa loppulausunnoissaan viitata (Smirnov & Kalinovskij 2008, 531):

- todisteisiin, joita ei ole tutkittu pääkäsittelyssä
- todisteisiin, joita tuomioistuin ei ole hyväksynyt
- todisteisiin ja seikkoihin, jotka eivät kuulu rikosjuttuun .

Oikeuden puheenjohtajan tulee keskeyttää asianomistajien puheenvuoro, jos siinä käytetään loukkaavia ilmaisuja muista asianosaisista. Puheenjohtaja ei voi rajoittaa puheenvuorojen kestoja. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 531.)

Loppulausuntojensa jälkeen asianosaiset voivat esittää repliikkejä. Repliikki on vastaväite tai huomautus muiden asianosaisten loppupuheenvuoroihin. Niissä voi oikoa muiden asianosaisten käyttämiä sanamuotoja. Repliikit esitetään samassa järjestyksessä kuin loppulausunnotkin. Oikeus esittää viimeisenä repliikkinsä on vastaajalla tai hänen puolustusasianajajallaan. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 531.)

Jos henkilö kieltäytyy oikeudesta repliikkiin, se ei tarkoita, että hän hyväksyy muitten asianosaisten kannat. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 531).

Ennen kuin tuomarit loppukeskustelun jälkeen poistuvat neuvotteluhuoneeseen, asianosaiset voivat antaa tuomioistuimelle kirjallisen kantansa seuraaviin tuomiota koskeviin kysymyksiin (Smirnov & Kalinovskij 2008, 531- 532):

- 1) Onko todistettu, että rikos on tapahtunut?
- 2) Onko todistettu, että vastaaja todella on rikoksen tekijä?
- 3) Onko syytteessä kuvattu teko todella rikos ja mitkä lainkohdat siihen soveltuvat?
- 4) Onko vastaaja syyllinen rikolliseen tekoon?
- 5) Täytyykö vastaajalle määrätä rangaistus?
- 6) Onko seikkoja, jotka lieventävät rangaistusta?

Tämä kirjallinen kanta ei ole välttämätön oikeudelle, mutta on kuitenkin tärkeää, että otetaan huomioon asianosaisten näkemykset edellä oleviin kysymyksiin (Smirnov & Kalinovskij 2008, 532).

5.4 Vastaajan viimeinen sana

Muiden loppulausuntojen jälkeen tuomioistuin antaa vastaajalle tilaisuuden lausua viimeisen sanan. Tuomioistuin ei voi rajoittaa viimeisen sanan kestoja eikä vastaajalle esitetä kysymyksiä. Oikeuden puheenjohtaja voi kuitenkin keskeyttää vastaajan, jos hänen lausunnossaan on jotain asiaan kuulumatonta. Puheenjohtaja voi keskeyttää vastaajan, jos tämä uhkailee muita asianosaisia tai käyttää sopimattomia ilmaisuja. (UPK 243 art.) On merkittävää, että vastaajaa ei voida poistaa istuntosalista ilman, että hänelle annetaan mahdollisuus lausua viimeinen sana. (UPK 293 art.)

5.5 Pääkäsittelyn uusinta

Loppukeskusteluun osallistujat tai vastaaja voivat loppupuheenvuoroissaan ilmoittaa uusista seikoista, joilla on merkitystä rikosjutulle, tai tarpeesta esittää uusia todisteita. Pääkäsittelyn uusinta on tuomioistuimen oikeus eikä velvollisuus. Tuomioistuin on velvollinen aloittamaan pääkäsittelyn uudelleen, jos loppukeskustelussa tai vastaajan viimeisessä sanassa ilmenee sellaisia uusia todisteita vastaajan psyykkisestä tai fyysisestä kunnosta, jotka herättävät epäilystä hänen syyntakeisuudestaan tai kyvystään puolustaa omia oikeuksiaan ja etuuksiaan. Kun uudelleen käynnistetty pääkäsittely on saatu pidettyä, myös loppukeskustelu ja vastaajan viimeinen sana uusitaan. (UPK 196 art.; Smirnov & Kalinovskij 2008, 532.)

Kun edelliset toimenpiteet on suoritettu, oikeus poistuu päätösneuvotteluihin. Sen jälkeen kun tuomioistuin on kuullut vastaajaa, se ilmoittaa asianosaisille ja pääkäsittelyyn osallistujille siirtymisestä päätösneuvotteluihin. Ennen kuin tuomioistuin poistuu neuvotteluhuoneeseen, puheenjohtajan tulee ilmoittaa asianosaisille ajankohta, jolloin tuomio annetaan. (UPK 295 art.)

6 TUOMIO

Tuomio on rikosprosessin tärkein tuomioistuimen päätös. Tuomio on päätös siitä, onko vastaaja syyllinen vai ei ja mikä rangaistus hänelle annetaan.

(UPK 5 art. 28.)

6.1 Tuomion käsite

Venäjän Federaation perustuslain 49 artiklan mukaan ”*Jokainen on syytön siihen saakka, kunnes hänen syyllisyytensä todistetaan Federaation lain mukaisesti ja kun tuomio saa lainvoiman*”.

Tuomio on langettava tai vapauttava. Edellisessä tapauksessa se sisältää rangaistus- tai menettämisseuraamuksen. (UPK 5 art. 28 momentti.)

Venäjän Rikoskoodeksissa on määritelty 12 eri rangaistusta. Rangaistusten luettelo on tyhjentävä eli tuomioistuin ei voi määrätä muita rangaistuksia. Rangaistukset lievimmästä ankarimpaan ovat:

- 1) sakko
- 2) viraltapano tai toimintakielto
- 3) sotilas- tai kunnia-arvon menettäminen, valtiollisen palkinnon menettäminen
- 4) pakolliset työt
- 5) ojennustyöt
- 6) sotapalvelun rajoittaminen
- 7) vapauden rajoittaminen
- 8) aresti
- 9) palvelu sotilaskurinpitojoukossa
- 10) määräaikainen vankeus
- 11) elinkautinen vankeus

12) kuolemanrangaistus. (Koistinen 2007, 52.)

Lainvoimainen tuomio on kaikkia velvoittava, eli se velvoittaa jokaista valtioval-
lan elintä, julkisia yhdistyksiä, viranomaisia, luonnollisia ja juridisia henkilöitä ja
on toimeenpantava koko Venäjän Federaation alueella, muuten seurauksena
on rikosoikeudellinen vastuu (Smirnov & Kalinovskij 2008, 533).

Laki ja tuomioistuinten käytäntö asettavat korkeita vaatimuksia tuomion laadul-
le. Tuomio on valtiovallan toiminto. Tämä on ainoa asiakirja, joka tuodaan julki
Venäjän Federaation nimissä. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 533.)

6.2 Tuomion ominaisuudet

Oikeusistuimen tuomion tulee olla laillinen, perusteltu ja oikeudenmukainen
(UPK 297 art. 2 momentti).

Tuomio on laillinen, jos sen on ratkaistu UPK:n mukaisessa järjestyksessä.

Perusteltu tuomio tarkoittaa, että tuomioistuimen johtopäätökset ovat hyvin pe-
rusteltuja. Perusteluissa pitää näkyä, mihin tuomio perustuu. (Smirnov & Ka-
linovskij 2008, 534.)

Tuomiossa voida ottaa huomioon pääkäsittelyssä esitetty oikeudenkäyntiaineis-
to. Perustellussa tuomiossa saa ottaa huomioon vain sen oikeudenkäyntiaineis-
ton, joka on esitetty pääkäsittelyssä. Perusteluissa on ilmentävä, mihin oikeudel-
lisiin seikkoihin ratkaisu perustuu. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 534.)

Oikeudenmukainen tuomio on tuomio, jossa on oikein ratkaistu kysymys vas-
taajan syylliseksi tuomitsemisesta tai vapauttamisesta ja jossa on päätetty ran-
gaistuksesta tai menettämisseuraamuksesta ottaen huomioon teon luonne
(Smirnov & Kalinovskij 2008, 533.)

6.3 Tuomion muotoja

Tuomio voi olla joka langettava tai vapauttava.

Vapauttava tuomio annetaan (Manova & Franziforov 2010, 231):

- 1) Jos ei ole selvitetty rikoksen tapahtumakulkua
- 2) Jos vastaaja ei ole osallinen rikokseen
- 3) Jos vastaajan teosta puuttuu rikoksen tunnusmerkistö
- 4) Jos rikosjuttua on käsitelty lautamieskokoonpanossa ja lautamiehet ovat antaneet vapauttavan tuomion (Manova & Franziforov 2010, 231.)

Vapauttava tuomio ei voi perustua ainoastaan siihen, ettei rikoksen tapahtumakulkua ole todistettu tai että vastaajan teosta puuttuu rikoksen tunnusmerkistö tai että vastaaja ei ole osallinen rikokseen, vaan silloinkin kun mainitut seikat on selvitetty pelkällä todennäköisyydellä. Vaikka vastaaja tuomitaan syylliseksi vain osaan syytteen alaisista rikoksista, niin tuomiota on pidettävä langettavana. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 536)

6.4 Langettava tuomio

Kun vastaaja tuomitaan syylliseksi, tuomion tulee perustua siihen, että hänen syyllisyytensä kyseiseen rikokseen on täysin todistettu. Langettava tuomio voi perustua vain siihen, että todisteet on tutkittu perusteellisesti ja objektiivisesti. Vaikka vastaaja tunnustaa syyllisyytensä, mutta siitä ei ole näyttöä ja sitä ei todisteta pääkäsittelyssä, langettavaa tuomiota ei voida antaa. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 535.)

6.5 Ratkaisu

Rikosasian ratkaisusta päätetään kokoushuoneessa päätösneuvotteluissa. Tällöin kokoushuoneessa voivat olla ainoastaan ne tuomarit, jotka ratkaisevat kyseistä rikosjuttua. Tuomioistuin voi pitää tauon työpäivän lopussa tai jo työpäivän aikana. Tuomarit eivät saa paljastaa kantoja, joita on esitetty ratkaisua

pohdittaessa. Tuomioistuin ratkaisee kokoushuoneessa kysymykset siinä järjestyksessä, jossa ne on luetellaan UPK 299 art.:ssä. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 536.)

Kun tuomio annetaan, siitä on käytävä ilmi, mitä tuomioistuin on päättänyt ja miksi päätös on nimenomaan tällainen. Oikeusistuimen tuomion tulee olla laillinen, perusteltu ja oikeudenmukainen. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 536 – 537.)

Tuomion antamiseen kuuluu seuraavia toimia (Smirnov & Kalinovskij 2008, 537):

- 1) tuomareiden päätösneuvottelut, joissa käsitellään kaikki kysymykset, jotka kuuluvat ratkaisun antamiseen rikosjutussa (paitsi kun rikosjuttua käsitellään yhden tuomarin kokoonpanossa)
- 2) päätöksen tekeminen neuvotteluiden tuloksena
- 3) tuomion laatiminen
- 4) tuomion allekirjoittaminen
- 5) tuomion julistaminen.

Nämä toimet suoritetaan luetellussa järjestyksessä. Ei kuitenkaan ole poissuljettua, että tuomarit jatkavat keskustelua jo päätetyistä tai uusista kysymyksistä. Joskus neuvotteluja jatketaan aivan siihen saakka, kun tuomarit allekirjoittavat tuomion ja poistuvat neuvotteluhuoneesta. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 537.)

Päätösneuvotteluissa noudatettava neuvottelusalaisuus on yksi tärkeimmistä ehdoista. Sen mukaan päätösneuvotteluihin ei voi osallistua keitään muita kuin asiaa käsittelevät tuomarit eli neuvottelut tapahtuvat suljettujen ovien takana. (UPK 17 art.)

Kieltämällä tuomareiden kontaktit asianosaisten ja muiden asiasta kiinnostuneiden kanssa ratkaisun päätöshetkellä laki yrittää rajoittaa laitonta vaikuttamista tuomaristoon ja heidän päätöksiinsä. Tämän vuoksi neuvotteluhuoneessa ei saa olla ketään muita kuin tuomaristokokoonpanoon kuuluvat tuomarit. Kun

tuomarit ovat valmiit julistamaan tuomion, he palaavat takaisin istuntosaliin. Tuomio on annettava ilman aiheetonta viivästystä ja mielellään ilman turhia taukoja. (UPK 298 art.)

Isoissa ja hankalissa jutuissa on kuitenkin mahdotonta pitää päätösneuvottelut yhtäjaksoisesti ilman taukoja. Siksi nykyinen Venäjän rikosprosessilaki antaa tuomioistuimelle oikeuden keskeyttää päätösneuvottelut poistumalla neuvotteluhuoneesta työajan loputtua sekä myös työpäivän aikana. (UPK 298 art. 2 momentti.)

Käytännössä kuitenkin myös hankalissa ja laajoissa jutuissa tuomarit harvoin viettävät neuvotteluhuoneessa useampia päiviä. On selvää, että työllä kuormatut tuomarit välttävät useamman päivän neuvotteluja, koska tänä aikana he eivät voi käsitellä muita juttuja. On yleistä, että tuomioistuin on pitänyt jo ennen päätösneuvotteluja monen päivän taukoja, joiden aikana on voitu valmistella tuomion tekstiä ja käsitellä muitakin juttuja. (Zagorskij 2010, 29 - 30.)

Edellä mainittu käytäntö on Venäjän rikosprosessilain vastainen, koska tuomio on annettava vasta kun vastaaja, puolustaja ja syyttäjä esittävät loppulausuntonsa. Ensinnäkin tässä ei toteuteta päätösneuvotteluiden salassapitovelvollisuutta, sillä tuomiostahan päätetään sinä aikana, kun tuomarit vielä vapaasti seurustelevat rikosjutun asianosaisten kanssa ja ovat siis erilaisen vaikuttamisen kohteena. Ja toiseksi puolustusasianajajan ja vastaajan loppupuheet muuttuvat pelkiksi muodollisuuksiksi. Tästä tilanteesta tietoisina syyttäjät vastoin UPK:n vaatimuksia jättävät usein palaamatta istuntosaliin tuomioistuimen julistettua tauon. Monet syyttäjät ovat vakuuttuneita siitä, että puolustuksen loppupuhe ei voi vaikuttaa millään tavalla tuomioistuimen päätökseen ja tuomion tulokseen, ja siksi he eivät pidä tärkeänä kuunnella nämä loppupuheet ja esittää vastaväitteitä, vaikka heillä olisi siihen oikeus. Toisin on tietysti silloin, kun puolustusasianajaja tai vastaaja esittävät uusia rikosjuttuun vaikuttavia seikkoja tai on tarvetta esittää tuomioistuimelle tutkittavaksi uusia todisteita. Näissä tilanteissa tuomioistuin aloittaa rikosjutun tutkimisen uudelleen. (UPK 294 art.; Zagorskij 2010, 30.)

Koska tällaiset tilanteet ovat poikkeuksia, myös jotkut puolustusasianajat pitävät loppupuheita pelkkänä muodollisuutena eivätkä uhraa niihin voimia. (Zagorskij 2010, 30)

Koska tuomarit valmistelevat ja ennakoivat tuomiota prosessin aikana esitettyjen todisteiden mukaan, niin tuomareiden salassapitovelvollisuuden laiminlyönti ja puolustuksen loppupuheen jättäminen huomiotta on huolestuttavaa. Sitä paitisi jatkaessaan tauon jälkeen loppupuheita tuomari tarkastelee puolustusasianajajan ja vastaajan puheet jo ennalta päätetyn näkökannan valossa. On selvää, että tuomioistuin jo etukäteen arvostaa kyseiset puheet kriittisesti, jos ne eivät vastaa tuomion sisältöä. (Zagorskij 2010, 30.)

On kuitenkin niin, että vaikka tuomioistuimen organisaatiossa tehtäisiin tuomareiden työtä vähentäviä uudistuksia, tämä tuskin saisi heitä luopumaan monivuotisesta tavasta. Siksi on luotava sellaiset olosuhteet, että rikosjuttujen ratkaisu vasta päätösneuvotteluissa olisi käytännöllisempää kuin tuomion etukäteisvalmistelu. (Podulov, D. juristi. Sammonlahden kirjasto. Lappeenranta 1.7.2011. Henkilökohtainen tiedonanto.)

6.6 Tuomion julistaminen

Velvollisuus tuomion julistamiseen on vain puheenjohtajalla. Tuomion julistamisen aikana kaikki rikosasian käsittelyyn osallistuneet, mukaan lukien avustavat tuomarit, ovat seisaallaan. (UPK 310 art.)

Jos tuomion julistaminen vie enintään 20–30 minuuttia, läsnäolijoiden ei ole vaikeata kuunnella sitä seisaallaan. Mutta miten menetellään niissä tapauksissa, jolloin tuomion julistaminen vie pitemmän ajan (joskus koko päivän tai useamman päivän)? Kaikkien läsnäolijoiden ja etenkin huonokuntoisten henkilöiden kannalta olisi kohtuullisempaa saada kuunnella seisaallaan vain tuomion päätöslauselma. Tuomarin aloitettua tuomion julistamisen istunnon sihteeri voisi

hetken päästä ilmoittaa läsnäolijoille, että he saavat istuutua, ja kehottaa heitä nousemaan seisaalleen päätöslauselman julistamisen ajaksi. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 546; Podulov, D. juristi. Sammonlahden kirjasto. Lappeenranta 1.7.2011. Henkilökohtainen tiedonanto)

Venäjän laki sallii tuomion tulkkauksen simultaanisesti (samanaikaisesti) tai konsekutiivisesti (jälkikäteen). Kuitenkin tulkkia velvoitetaan tulkkamaan tuomio niin lyhyessä ajassa kun mahdollista. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 547)

Tuomion julistaminen on viimeinen vaihe tuomioistuimen ratkaisun antamisessa ja tuomioistuimen tärkein tehtävä. Tällä on tietyt seuraukset: (Smirnov & Kalinovskij 2008, 547)

- Muutoksen haku-aika alkaa tuomion antopäivästä.
- Kun tuomio on julistettu tai annettu, virheiden korjaaminen ja tuomion täydentäminen on mahdollista vain laissa määrättyllä tavalla.
- Kun tuomio on julistettu, tuomioistuimella on velvollisuus vapauttaa vangittu, joka on julistettu syyttömäksi, tai syytetty, joka on tuomittu muuhun kuin vapauden menetykseen.

Tuomioistuimen ratkaisu on julkinen ja yleisö saa olla läsnä sitä julistettaessa. Tuomio on julistettava kokonaisuudessaan; ei siis riitä, että luetaan vain päätöslauselma. Kun oikeuden puheenjohtaja on julistanut tuomion, hän kysyy vastaajalta, ymmärtääkö tämä sen sisällön. Jos on tarpeellista, puheenjohtaja selventää vastaajalle epäselvät kohdat sekä muutoksenhaku-ehdot. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 547.)

Tuomion julistamisen jälkeen valitusaikaa on 10 päivää (Smirnov & Kalinovskij 2008, 547).

Jos asianosaiset ovat keskeyttäneet tai häirinneet istunnon kulkua ja oikeuden on poistanut heidät istuntosalista, heidät kutsutaan takaisin tuomion julistamisen

ajaksi. Jos vastaaja tällöinkin häiritsee oikeudenkäyntiä, puheenjohtaja saa päättää, poistaako hän häirikön vai jatkaako hän tuomion julistamista. (Smirnov & Kalinovskij 2008, 547.)

7 PÄÄTELMÄT

Venäjä mikä on iso maa ja siellä rekisteröidään joka vuosi melkein yhtä paljon rikoksia kuin Suomen asukasmäärä. Monet rikokset jäävät piilon, koska monet eivät tee rikosilmoitusta, sillä eivät usko sillä olevan hyötyä. Monet eivät halua tuhjata aikansa, sillä tietävät törmäävänsä byrokratiaan ja pomppimiseen virkamiesten välillä. Yleisesti ottaen oikeusistuinten toimintaa koskeva lainsäädäntö on sama Venäjällä ja Suomessa, koska se pohjautuu kansainvälisiin sopimuksiin ja perustuu kirjoitettuun lainsäädäntöön. Mutta miten tämä lainsäädäntö käytännössä toteutuu, saattaa vaihdella konkreettisissa tapauksissa. Oikeusistuinten tuomarit ja muut virkailijat mielestäni laiminlyövät velvollisuuttaan palvella kansalaisia, mikä ilmenee heidän asenteissaan ja käytännön toimissaan.

Venäjän lain mukaan ulkomaalaisilla on samat oikeudet ja he kantavat vastuun rikollisista teosta samoin kuin venäläiset.

Venäjällä rikokset jaetaan neljään luokkaan, joita ovat:

- 1) lievät rikokset, joiden enimmäisrangaistus on kaksi vuotta
- 2) keskitörkeät, joiden enimmäisrangaistus on viisi vuotta
- 3) törkeät joiden enimmäisrangaistus on kymmenen vuotta
- 4) erityisen törkeät joiden enimmäisrangaistus on yli kymmenen vuotta.

Suomalaisen (tai muunkin ulkomaalaisen) ei ole suositeltava pyrkiä hoitamaan rikosasiansa omin päin. Hänen tulee ehdottomasti kääntyä asioissaan Suomen konsulaatin ja muiden Suomen viranomaisten puoleen ja hankkia itselleen luotettava ja kokenut puolustusasianajaja ja pätevä tulkki. Suomalaisia palvelee Pietarissa erityisen ansiokkaasti Raimo E.J Kantolan asianajotoimisto. Suomaisen tulee varautua asiakirjojen runsauteen ja paperisodan pitkittymiseen sekä juridisen kielenkäytön mutkikkuuteen. Tapauksissa, joissa syytettynä on

ulkomaalainen, ilmenee puolueellisuutta häntä vastaan. Venäjän viranomaisten pyrkimys saada lahjuksia edellyttää suomalaiselta rohkeutta jäävätä kyseisiä viranomaisia.

LÄHTEET

Borodin, S.2009 Pääkäsittelyn valmisteluvaihe. Moskova: Spark.

Ishimov, P. 2010 Esivalmisteluistunnon pitäminen tuomioistuimissa. Moskova: Jurlitinform.

Koistinen, J. 2007 Turvallisesti Venäjällä. Rovaniemi.

Manova N. & Franziforov Y.2010 Rikosprosessi.Moskova: Yrait.

Morchakova, T. 2010 Tuomioistuimen käsittely. Moskova: Yrist,

Rezepov, I.,& Šitova, M. 2009 Rikosprosessi haastehakemuksen vastaanottamisesta tuomioon täytäntöönpanoon. Moskova: Eksmo.

Sheifer, S.2009 Todisteet ja todistelu rikosasioissa. Moskova:Norma.

Smirnov, A. & Kalinovskij, K.2008 Rikosprosessi. Moskova: Knorus.

UPK 36 – 39 osa

Vuzlib.net 2005-2006. Laki ja liiketalous kirjasto. Saatavilla muodossa:
http://www.pravo.vuzlib.net/book_z1222_page_317.html (Luettu 19.07.2011)

Zagorskij, G.2010 Tuomion julistaminen. Moskova: Prospekt

Käytetyn lait

Ugolovno-processual'nyj kodeks Rossijskoj Federacii.

(Venäjän federaation rikosprosessikodeksi eli UPK)

Konstitucija Rossijskoj Federacii

(Venäjän Federaation perustuslaki)